

ประวัตินางเตือนใจ ดีเทศน์ (ครูแดง)

เตือนใจ (กุญชร ณ อยุธยา) ดีเทศน์ หรือครูแดง เกิดเมื่อวันที่ ๘ เมษายน ๒๔๙๕ เป็นบุตรของพลโทหม่อมหลวง ขาบ กุญชร และนางอุไร เปรมาษฐ์เสวีร จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเข้าร่วมกิจกรรมค่ายอาสา ตั้งแต่เป็นนิสิตซึ่งศึกษาและเรียนรู้หมู่บ้านชาวไทยภูเขาในจังหวัดภาคเหนือตั้งแต่ปี ๒๕๑๔ - ๒๕๑๗

หลังจากเรียนจบได้เข้าหลักสูตรบัณฑิตอาสาสมัคร (บอ.) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี ๒๕๑๗ - ๒๕๑๙ ได้เริ่มบทบาท “ครูคอย” ที่หมู่บ้านปางสา ในลุ่มแม่น้ำจัน อำเภอมะจัน จังหวัดเชียงราย ซึ่งเป็นหมู่บ้านชนชาติพันธุ์ลีซู ลาหู่ จีน ยูนนาน อาข่า และเมี่ยน จึงได้แรงบันดาลใจที่จะเป็นผู้เชื่อมความเข้าใจที่กระหว่างพี่น้องชาวเขาและชาวไทยพื้นราบ

ต่อมาปี ๒๕๒๐-๒๕๒๗ ได้ร่วมงานกับกระทรวงศึกษาธิการ พัฒนาหลักสูตรการศึกษาผู้ใหญ่แบบเบ็ดเสร็จสำหรับ ชาวเขาและหลักสูตรการศึกษาเพื่อชุมชนในเขตภูเขา (ศศช.) ได้รับความรู้ปัญหาการไร้รัฐ ไร้สัญชาติที่เพิ่มขึ้นในชุมชนชาวเขา ภาคเหนือ

ในปี ๒๕๒๘ ได้ร่วมก่อตั้งมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา (พชภ.) ดำเนินงานส่งเสริมความเข้มแข็ง ของชุมชนในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ส่งเสริมด้านการศึกษา เกษตรยั่งยืน และปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติ

เริ่มก่อตั้งองค์กรศูนย์ประสานงานองค์กรเอกชนพัฒนาชาวไทยภูเขาในประเทศไทย (ศอช.) เพื่อความร่วมมือ ระหว่างผู้นำชุมชนชาวเขา สถานความมั่นคงแห่งชาติ กรมการปกครอง จึงเกิดแผนแม่บทเพื่อการพัฒนาชุมชน สิ่งแวดล้อม และแก้ไขปัญหาพิชเสพติดบนพื้นที่ ปี ๒๕๓๔ - ๒๕๓๙

เตือนใจได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกวุฒิสภา (สว.) จังหวัดเชียงราย ในปี ๒๕๔๓ ซึ่งได้ทำงานกับเครือข่ายชุมชนชาว ไทยภูเขา นักวิชาการ ภาคประชาสังคม เจ้าหน้าที่รัฐ และสื่อมวลชน เพื่อแก้ไขปัญหาคนไร้รัฐ ไร้สัญชาติอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปัญหาเด็กไร้สัญชาติ โดยเฉพาะตามพื้นที่จังหวัดชายแดน

ต่อมาได้ทำงานในหน้าที่สมาชิกภานิติบัญญัติ (สนช.) เสนอพระราชบัญญัติการทำทะเบียนราษฎร (ฉบับ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๑ พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับ ๔) พ.ศ. ๒๕๕๑ รวมถึง พระราชบัญญัติสัญชาติ (ฉบับ ๕) พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งทำให้ผู้ ประสบปัญหาสถานะบุคคลกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงชาวไทยพลัดถิ่น สามารถเข้าถึงสิทธิในการรับรองสัญชาติไทย จำนวนนับ แแสน

เตือนใจ ในฐานะเลขาธิการ และผู้บริหารของมูลนิธิพัฒนาชุมชนและเขตภูเขา ได้ริเริ่มงานแก้ปัญหา “ผู้เฒ่าไร้ สัญชาติ” ตั้งแต่ปี ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นกลุ่มชายขอบกลุ่มท้าย ๆ ที่ยังไม่สามารถเข้าถึงการพัฒนาสถานะทางกฎหมาย

ปี ๒๕๕๘-ปัจจุบัน เตือนใจเป็นกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) โดยปฏิบัติงานในการแก้ไขปัญหาคนไร้ รัฐ ไร้สัญชาติอย่างต่อเนื่อง

เตือนใจสมรสกับนายธนชัย ดีเทศน์ เพื่อนรุ่นพี่บัณฑิตอาสาสมัคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งรับราชการใน หน่วยพัฒนาและสงเคราะห์ชาวเขาในพื้นที่บ้านปางสา จังหวัดเชียงราย และปัจจุบันเกษียณอายุราชการในตำแหน่ง ข้าราชการระดับ ๙ กระทรวงแรงงาน มีบุตรและธิดา ๒ คน คือ นางสาวเพ็ญพร ดีเทศน์ (ปัจจุบันประกอบอาชีพ นักพัฒนาในองค์กรระหว่างประเทศ) และนายบวร ดีเทศน์ (ปัจจุบันประกอบอาชีพนักบินพาณิชย์)

เตือนใจ ได้รับพระราชทานปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ ดังนี้

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาสังคมวิทยา-มานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาชาติพันธุ์ในอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ปริญญาดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาคติชนวิทยา ปรัชญา และศาสนา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

ศิลปศาสตรดุษฎีบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาชนบทศึกษาและพัฒนา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์